

Проект як інструмент розвитку життєвих компетентностей учнів

Головним завданням початкової освіти є не лише передача знань, а формування в учнів здатності застосовувати їх у реальних життєвих ситуаціях. Проектна діяльність у початковій школі є важливим засобом формування життєвих компетентностей, передбачених концепцією Нової української школи.

Згідно з концепцією НУШ, освітній процес має бути орієнтованим на активну пізнавальну діяльність учня, цікавим для дітей, спрямованим на практичне застосування знань.

Використання технології проекту повністю відповідає цим підходам. Робота над проектом забезпечує залучення учнів до активного процесу навчання, розвиває критичне мислення, комунікативні навички, та сприяє формуванню ключових життєвих компетентностей, таких як культурна, інформаційно-цифрова та соціальна. Проектна діяльність виступає ефективним засобом для розвитку життєвих компетентностей, оскільки залучає дітей до реального дослідження, надає практичного досвіду та передбачає міжпредметну інтеграцію.

У своїй роботі я використовую групові та індивідуальні творчі та дослідницькі проекти міжпредметного спрямування для розвитку і формування у учнів таких життєвих компетентностей, як досконале володіння рідною мовою, культурну обізнаність, соціальну та громадянську компетентність через ознайомлення із культурно-історичними пам'ятками, пов'язаними із історією української літератури.

Наведу приклад із власного досвіду. На прикладі реалізації проекту «Історія Лесиноного ясена».

Реалізація проекту «Історія Лесиноного ясена» передбачає такі етапи:

1. Підготовчий етап. Учитель разом з учнями обговорює мету проекту: дізнатися історію ясена, його значення для Лесі України та української культури, дослідити стан дерева сьогодні. Визначаються ресурси, потрібні матеріали, розподіляються завдання.

2. Основний етап. Екскурсія до Лесиноного ясена.

Щоб активізувати учнів, під час основного етапу проекту, під час проведення екскурсії до Лесиноного ясена, я використовую такі методи як тематичні ігри, відгадування загадок, ознайомлення із легендами, дослідницькі завдання, створення, обговорення емоційних вражень після екскурсії.

Наведу декілька прикладів таких завдань:

Завдання 1 . Загадка. Перед тим як підвести дітей до місця, загадка: "Він стояв тут багато років, слухав сміх, ховав у своїх гілках вітер і бачив маленьку дівчинку, яка стала великою поетесою. Хто він?"

Діти висувають припущення, а потім розкриваємо таємницю – це Лесин ясен.

Завдання 2. Лесин ясен – дерево-казкар". Розгляд Ясена: "Ось він, красень-ясен! Подивіться, який він високий і могутній. Його гілки тягнуться до неба, ніби руки, що хочуть обійняти сонце. А кора – ніби зморшки мудрого дідуся, який знає багато казок. Давайте привітаємося з ним!"

Легенда про ясен: "Кажуть, що цей ясен – особливий. Він пам'ятає Лесю маленькою дівчинкою, яка приходила до нього розповідати свої секрети. І якщо дуже-дуже тихо прислухатися, можна почути, як він шепоче її вірші".

Розповідь, що саме під цим деревом Леся Українка любила провести час, можливо, тут народжувалися її перші вірші. На жаль, дерево загинуло від удару блискавки, але містяни вирішили зберегти його пам'ять і посадили новий ясен на цьому місці.

Завдання 3. Дослідження: "Шпигуни природи"

Дітям роздаю лупи, і вони підтримують завдання дослідити дерево та простір навколо.

Що потрібно знайти?

Кору – Які візерунки на них видно? Чи є тріщинки, які нагадують малюнки?

Листочки – Вони всі однакові? Чи можна знайти інший за формою або кольором?

Життя навколо – Чи є комахи? Мох? Можливо, які особливі квіти?

Таємний знак – спробувати знайти щось незвичайне (може, сучок у вашому серці або слід від комахи, що виглядає, як літера).

Після дослідження діти діляться своїми знахідками.

Завдання 4. Гра "Якби ясен міг говорити"

Кожна дитина вигадує, що міг би розповісти ясен про Лесю Українку. наприклад:

"Я чув, як вона співала колиску своїй сестричці".

«Я бачив, як вона ховала книжку між моїх коренів».

"Я пам'ятаю, як вона мріяла про далекі країни".

Кожен говорить одну "фразу" від імені Ясена.

Завдання 5. Креативне завдання "Лист Ясену"

Кожен учень пише або малює невелике послання Ясену: Що вони хочуть сказати дереву? Які питання вони б хотіли йому поставити? Чи може дерево передати їм свою мудрість? Можна прикріпити ці листи до дерева на час екскурсії або забрати з собою як пам'ять.

Завдання 6. "Перетворись на ясен" – Руханка. Діти стоять у коло та уявляють, що вони – маленькі ясені: Коріння (ноги) тримають їх міцно в землі. Стовбур (тіло) рівний і сильний. Гілки (руки) тягнуться вгору до сонця. Вітер (вчитель) подуває – діти похитуються в різні боки. Дощ (хлопки по колінах) дає їм силу росту.

Завдання 7. Музичний інтерактив "Ясенова пісня". Діти слухають звуки навколо Ясена: Як шарудить листя на вітрі? Чи чути спів пташок? Може, хтось починає дзижчання комах?

Завдання: Діти разом створюють ритм Ясена – плескають у долоні, тупають, імітуючи звуки природи. Вигадують коротеньку "пісеньку ясена" або підбирають знайому мелодію, яка б передавала настрій дерева.

Завдання 8. Майстер-клас "Візерунки Лесиноного Ясена". Діти роблять відбитки кори ясена на папері. Що потрібно: Аркуші. Воскові крейди або олівці. Діти складають папір до кори й легенько заштрихують його, щоб утворився природний візерунок. Потім порівнюють відбитки.

Завдання 9. Лист у майбутнє "Що я хочу передати наступним відвідувачам Ясена?". Діти пишуть або малюють своє побажання для тих, хто прийде сюди через 10-20 років.

Завдання 10. Заключна частина – "Що мені розповідає ясен?". Кожна дитина ділиться своїми думками: Що найбільше вразило? Яку історію вони пам'ятають? Чому важливо берегти такі місця пам'яті?

Додаткові ідеї: Фотоквест – Діти шукають і фотографують цікаві деталі біля ясена (камінці, листочки, комахи). Порівняння з іншими деревами – Чим ясен відрізняється від дубу чи липи? Спостереження за тінню – Діти стоять у тіні дерева та дивляться, як вона змінюється.

Завдання 11. Чарівне коло "Яке бажання дарує мені ясен?". Діти стають у коло навколо дерева, беруться за руки, заплющують очі й загадують бажання, пов'язані з навчанням, творчістю чи мріями. Кажу дітям: "Ясен пам'ятає всі бажання, і якщо ви будете старатися, він допоможе їм здійснитися!"

Завдання 12. Підсумковий фотоколаж "Мої відкриття біля Лесиноного ясена"(продукт проєкту). Діти роблять замальовки або фотографії, що найбільше вразило. Потім ми створили спільний колаж або невелику виставку малюнків.

Окрім описаних дітям можна запропонувати також такі завдання: Зібрати історичну інформацію про Лесин ясен (до проведення екскурсії);

- Підготувати інтерв'ю з місцевими мешканцями;
- Підготувати міні-презентацію для класу (за результатами екскурсії).

3. Підсумкове заняття проводиться на уроці після екскурсії. Під час підсумкового уроку учні презентують результати своєї роботи, діляться враженнями, створюють виставку, або фотоколаж, розповідають свої враження «Лесин Ясен: вчора і сьогодні». Учителю підбиває підсумки, звертає увагу на здобуті компетентності, обговорює труднощі та успіхи.

На підсумковому уроці можна також використати такі завдання:

Учні читають та слухають художні тексти(легенди, загадки, про Лесю Українку, записують свої спостереження, складають розповіді та презентації. Це розвиває мовленнєві навички, збагачує словниковий запас, формує життєву компетентність вільного володіння державною мовою Під час

дослідження, вимірювання ясеня діти застосовують знання з математики: використовують одиниці виміру, обчислюють середні значення, роблять приблизні підрахунки. Учні спостерігають за станом дерева, аналізують, чому воно важливе з екологічної точки зору, знайомляться з поняттями довкілля, природи, охорони зелених насаджень. Діти придумують, як креативно подати результати проекту: створюють плакати, фото колажі, відео презентації. У процесі роботи вони усвідомлюють значення збереження пам'яток природи, навчаються піклуватися про довкілля, це формує екологічну грамотність. Робота в групах, розвиває навички співпраці, відповідальності, тим самим формуючи соціальну компетентність. Учні навчаються самостійно шукати інформацію, планувати роботу, оцінювати результати, аналізувати власний досвід, формуючи уміння учитися упродовж життя. У роботі над продуктом проекту, діти фотографують, шукають відомості в інтернеті, створюють презентації, використовуючи комп'ютери чи планшети, формується інформаційно-комунікаційна компетентність. Проект знайомить учнів із постаттю Лесі Українки, її творчістю, сприяє формуванню почуття гордості за українську культуру.

Таким чином, проект «Історія Лесиноного ясеня» стає інтегрованим майданчиком, де знання поєднуються з практикою, а життєві компетентності формуються не теоретично, а в живому процесі дослідження, творчості та співпраці.

Отже, під час роботи над проектами, пов'язаними з літературними пам'ятками, такими як «Лесин ясен», учні розвивають:

- читацьку компетентність (уміння розуміти та аналізувати тексти);
- історико-культурну компетентність (усвідомлення значення культурних об'єктів);
- комунікативну компетентність (вміння ділитися інформацією, презентувати результати);
- соціальну компетентність (робота в групах, взаємодія);
- інформаційно-цифрову компетентність (створення фото звітів, пошук інформації).

Отже. У реалізації проекту можна простежити, як саме кожна з життєвих компетентностей розвивається у молодших школярів.

На основі свого досвіду використання проектів для формування життєвих компетенцій учнів початкових класів пропоную такі рекомендації вчителям:

1. Обирайте теми проектів, які мають емоційний відгук у дітей.
2. Поєднуйте проектну роботу з реальними подіями (екскурсіями, зустрічами).
3. Використовуйте різні формати роботи: індивідуальні, групові, парні.
4. Навчайте дітей презентувати результати, оцінювати власну роботу.
5. Залучайте батьків та громаду для розширення дослідницьких можливостей.

Отже, мій досвід свідчить, що використання проектів, таких, як проект «Історія Лесиноного ясеня» є ефективним засобом формування життєвих

компетенцій учнів, які формуються через дослідження, гру та співпрацю , тобто формують не лише знання, а й життєві компетенції, які знадобляться їм у подальшому навчанні та житті.

